

آزمون تهران و ریاض

عربستان با جاپای عمان گذاشت

در یک سال و نیم گذشته، تهران و ریاض با میانجیگری چین روابط خود را احیا کردند، در همین راستا گروهی با استناد به جنگ در غزه براین باورند که درگیری‌ها در این جغرافیا هنوز نتوانسته نزدیکی شکننده بین ریاض و تهران را که به یک کانال حیاتی برای رفع تعارض تبدیل شده تحت تاثیر قرار دهد. با این حال به ادعای سنتری فاندیشن تداوم تنش‌ها در منطقه می‌تواند این آتش بس ظریف را در معرض فروپاشی قرار دهد. طول، دامنه‌و شدت وضعیت کنونی فشار زیادی بر بیمانی تحمیل کرده که در ابتدا به‌عنوان یک روزنه دیپلماتیک شناخته می‌شد، نه یک مشارکت مستحکم. اگر جنگ‌های غزه، لبنان بیش از این تداوم یابد و بازیگران بین‌المللی بیشتری را به خود جذب کنند، توافق عربستان و ایران دیگر به عنوان ابزار مؤثری برای کاهش تنش عمل نخواهد کرد. بااین همه گروهی از تحلیلگران باور دیگری دارند و معتقدند که تهران و ریاض به واسطه تشدید تنش‌ها در خاورمیانه به یکدیگر نزدیک شده‌اند.

◀ دستاورد پادشاهی

پادشاهی همچنین بی‌سروصدا نقش خود را به عنوان یک میانجی منطقه‌ای آزمایش کرده است، موقعیتی که مدت‌ها آرزوی آن را داشت. به طور سنتی، ارتباط بین ایالات متحده و ایران توسط واسطه‌هایی مانند عمان، قطر و سوئیس انجام می‌شد. با این حال، گزارش شده که در ماه ژانویه، یک هیات امنیتی سعودی از تهران بازدید کرد و ظاهریپامی از ایالات متحده ارائه کرده است. همزمان گفته می‌شود در جریان دیدار عراقچی و محمد بن سلمان، ولیعهد، در ۱۹ اکتبر، ریاض پیامی از سوی ایالات متحده در اختیار وزیر خارجه ایران قرار داده است که در آن اطمینان داده شده که واشنگتن در هیچ تجاوز احتمالی اسرائیل به تأسیسات ایران دخالت نخواهد کرد. تمهیدات جدید هم به نفع تهران است و هم عربستان. در این میان سایر بازیگران چون اردن، امارات متحده عربی، و قطر - که همگی میزبان نیروهای آمریکایی هستند- از شرایط حاکم بهره‌مند شده‌اند. از همین رو قبل از حمله به اسرائیل به ایران به دولت بایدن اطلاع دادند که نمی‌خواهند زیرساخت‌های نظامی یا حریم هوایی آن‌ها مورد استفاده قرار گیرد. چنین هم‌صدایی به واسطه توافق ایران و عربستان امکان پذیر شد. این توافق ارتباطات و مبادلات دیپلماتیک بین کشورهای عربی را که از نزدیک با ریاض همسو هستند، را با ایران عادی کرد. رسانه‌های همسو با گروه‌های مقاومت به سرعت نشان دادند که عربستان سعودی در غزه‌مدخلاتی نمی‌کند و ریاض نزدیک کرده که ممکن است این موضوع در منطقه به ضررش تفسیر شود. از این رو، استراتژی ریاض این بود که از اسرائیل و ایالات متحده فاصله بگیرد و در عین حال اقدامات اسرائیل را نیز محکوم کند، بدون اینکه مستقیماً در دو میدان مشارکتی جدی داشته باشد. در این راستا، عربستان سعودی اولین کشور خلیج فارس بود که حمله به ایران در ۲۶ اکتبر را محکوم و با احتیاط از هرگونه اشاره مستقیم به اسرائیل پرهیز کرد. پادشاهی همچنین اعلام کرده که از ائتلاف جدید علیه ایران از طریق توافق عادی سازی با اسرائیل حمایت نخواهد کرد.

◀ اهرم فشار تهران

وضعیت تنش‌زدایی بین عربستان و ایران خوب و حتی در حال بهبود به نظر می‌رسد. با این حال، باید دید که آیا دو کشور می‌توانند از شتاب فعلی برای ایجاد توافقی استفاده کنند که پس از پایان جنگ دوام بیاورد یا خیر. در حالی که این پیمان در مهار درگیری‌های خلیج فارس مؤثر بود، اما همکاری بین دو طرف بسیار محدود است. کانال‌های ارتباطی همچنان باز هستند، اما هیچ هماهنگی فعال یا رسمی در مورد امنیت منطقه‌ای وجود ندارد - چیزی که می‌تواند به کاهش تنش‌ها در زمان بروز و جلوگیری از محاسبات اشتباه خطرناک کمک کند. دیپلمات‌ها ملاقات می‌کنند و عربستان سعودی اخیراً پیشنهاد برگزاری رزمایش دریایی مشترک در دریای سرخ را داده است، اما اینها هنوز گام‌های ناچیزی هستند و همکاری ساختار یافته برای پایان درگیری‌هایی که هم عربستان سعودی و هم ایران درگیرشان هستند، ارائه نشده است. از همین رو فراتر از دستیابی به آتش بس موقت فعلی راهی برای دستیابی به راه‌حلی با دوام تر دیده نمی‌شود. به ادعای گروهی از ناظران روابط عربستان و ایران به دلیل بی‌اعتمادی عمیق و پارائوتایره شده بود. توافق میان دو بازیگر ابتدا اساساً با تردید حمایت شد. از همین رو در ابتدا گفته می‌شد که این توافق فعلی دیپلماتیک جهت جلوگیری از تنش‌های تمام عیار است، اما خودداری عربستان از هم‌صدایی با آمریکا و اسرائیل و عدم مجوز به تل آویو برای عبور از حریم بی‌هوایی اش نشان داد که دو بازیگر این پتانسیل را دارند تا توافق جدی‌تری تعریف کنند. در شرایطی که اسرائیل با توسل به فعل و انفعال‌های تحریک‌آمیز به دنبال گسترش دامنه تنش است، تعامل تهران با پادشاهی‌های خلیج فارس اهرم قدرتمندی است که در اختیار ایران قرار دارد و می‌تواند با توسل بدان ایالات متحده را وادار د تا اسرائیل را به خاطر اعراب مهار کند. از همین رو گفته می‌شود که هرچه جنگ غزه بیشتر طول بکشد، فرصت‌های بیشتری برای تهران و ریاض ایجاد می‌شود که نشان دهند دشمن یکدیگر نیستند.

شنبه ۰۹ • ۰۶ • ۱۴۰۳
شماره ۱۹۸۴ سال هفتم ۲۸ جمادی الاول ۱۴۴۶ / ۳۰ نوامبر ۲۰۲۴

armanmeli.ir

سعید نورمحمدی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

شکست پزشکیان ضربه به نظام سیاسی کشور است

انتقام از پزشکیان را از ظریف می‌گیرند

جریان مخالف دولت وفاق ملی را برای خود می‌خواهد

آرمان ملی- احسان استقایی: دولت چهاردهم بیش از ۱۰۰ روز است که تشکیل شده و مسعود پزشکیان رئیس‌جمهور ایران نام دولت خود را دولت وفاق ملی گذاشته تا از این طریق بتواند در یک گفت‌وگوی درون نظام، راه‌حل‌هایی برای خروج از مشکلات و بحران‌های پیش روی کشور بیابد. استفاده او از عناصر دولت سابق باعث شده برخی از اصلاح‌طلبان به او انتقاد کنند و از سوی دیگر استفاده از لغت وفاق در این دولت، اصولگرایان را بر آن داشته که مطالبات مختلفی از رئیس‌جمهور داشته باشند که گویا دولت پزشکیان دولت اصولگراست. با این وجود به نظر می‌رسد پزشکیان بر شعارهایی که سر داده، تأکید دارد و می‌کوشد به شعارهایش جامه عمل بپوشاند. پزشکیان معتقد است خروجی دولت او

◀ حدود چهار ماه است که دولت پزشکیان کار خود را آغاز کرده، رئیس‌جمهور در این مدت به دنبال اجرای وعده‌های خود در رفع فیلتر است اما شنیده شده حتی در شورای عالی فضای مجازی نیز با درخواست‌های او مخالفت می‌شود. چرا هنوز وعده‌ها به این خواسته‌ها نرسیده‌اند؟

طبیعی است که وعده‌ای با وعده‌های رئیس‌جمهور مخالفت کنند. یکی از دلایل مخالفت برخی مخالفان، احتمالاً به خطر افتادن منافع اقتصادی با اجرای طرح و یا برنامه‌هایی از این دست است. اگر چنین باشد، یعنی اگر درآمد اقتصادی برخی با موضوع گره خورده باشد، روشن است که باید انتظار مخالفت شدید داشت، چرا که اگر مساله به تمامی حل شود و این مشکل از میان برداشته بشود منافع اقتصادی از بین می‌رود و ذی‌نفعان از مواهب اقتصادی آن محروم می‌شوند. به عبارت دقیق‌تر این افراد همان کسانی هستند که با رئیس‌جمهور مخالفت می‌کنند. البته در عالم سیاست این مساله‌ای شناخته شده است که مخالفین هر رئیس‌جمهوری تلاش می‌کنند با ناکامی او، وی را دور بگردانند. در نتیجه می‌توان گفت: بخشی از مخالفان برداشتن محدودیت‌ها از فضای مجازی دنبال منافع خود در بلندمدت و کوتاه‌مدت هستند.

◀ آیا در بین تصمیم‌گیرندگان هستند کسانی که خبر دارند این محدودیت‌ها بازاری وسیع برای برخی مخالفان ایجاد کرده است؟ چرا آنها که از این مهم خبر دارند با رفع محدودیت‌ها مخالفت می‌کنند؟

برخی افراد به دلایل متعدد و البته قابل فهم مسئولین کشور را با دپت‌های غلط و اطلاعات جهت‌دار نسبت به موضوع حساس کرده‌اند. از نظر برخی فیلترینگ سد محکم در برابر دشمنان کشور است و طبیعی است که برداشتن آن را نپسندند اما اگر واقعیت ماجرا برای برخی مخالفان توضیح داده شود، تردید ندارم که آنها هم با برداشتن بخش بزرگی از محدودیت‌ها به قصد روشن و آسان شدن فعالیت در فضای مجازی، موافقت خواهند کرد. در هر حال رئیس‌جمهور برای تحقق این وعده نیاز به همکاری دارد. رئیس‌جمهور باید بتواند افراد بانفوذ و موثر در کشور و سران مملکت را با خود هم سو و هم جهت کند تا دیگر کسی نتواند در محقق کردن این وعده مهم و اثرگذار در سطح اجتماع کارشکنی کند. من تصور می‌کنم رئیس‌جمهور نتوانسته تا اینجا ماجرا بخش‌هایی از دستگاه‌های حاکمیتی را با خود همراه کند اما این تعداد همراهی کافی نیست. هنوز هستند افرادی که به پنهان‌های مختلف می‌توانند برخی از مسئولین را با اطلاعات غلط و جهت‌دار درباره برداشتن محدودیت‌ها از فضای مجازی به مخالفت تبدیل کنند.

◀ پس برای رفع فیلترینگ شبکه‌های اجتماعی هنوز باید منتظر بود؟

بله، رئیس‌جمهور برای مجاب کردن برخی مسئولین و کسب موافقت آنها درباره برداشتن فیلترینگ مسیر بسیار سختی در پیش دارد. نکته بسیار مهمی که خوب است موافقان و مخالفان به آن توجه داشته باشند این است که تحقق وعده برداشتن فیلترینگ نیاز به بودجه ندارد و در عین حال به سادگی می‌تواند در ایجاد اشتغال تحول عمیقی ایجاد کند. این تنها وعده‌ای است که رئیس‌جمهور نیاز به تأمین بودجه برای آن ندارد. اما متأسفانه هنوز برخی با تحقق این وعده مهم مشکل داشته و در برابر آن اگر نگویم کارشکنی، مقاومت می‌کنند.

◀ اگر پزشکیان نتواند در این زمینه به موفقیت دست یابد آنگاه چه بر سر جایگاه مردمی دولت چهاردهم خواهد آمد؟

اگر پزشکیان نتواند در این زمینه موفق باشد و به دستاوردی برسد، پایگاه اجتماعی‌وی به شدت آسیب خواهد دید. ضربه زدن به پایگاه اجتماعی دولت دقیقاً همان چیزی است که مخالفان رفع فیلترینگ به دنبال آن هستند و حتی برای آن برنامه‌ریزی می‌کنند. در میان مخالفان رئیس‌جمهور هستند افرادی که متوجه نیستند که شکست رئیس‌جمهور حکبت نظام سیاسی خواهد بود. موضوعی که به نفع هیچ حزب و گروه و جریانی در درون نظام جمهوری اسلامی نیست. مقام رهبری به درستی این

نکته را بیان کردند که باید از بن دندان باور داشته باشیم که پیروزی رئیس‌جمهور پیروزی نظام سیاسی است اما برخی با جدیت دنبال آن هستند که رئیس‌جمهور ناکام شود. دود این ناکامی هم به چشم همه خواهد رفت. این دود به چشم همه افرادی خواهد رفت که دغدغه نظام سیاسی دارند و در درون نظام فعالیت می‌کنند. کسانی که دغدغه آنها این است که مردم در درون ساختار کنونی به مطالباتشان برسند. متأسفانه برخی افراد متوجه این موضوع حساس نیستند و فکر می‌کنند که باید آقای پزشکیان را زمین زدن، اما زمین پزشکیان نظام سیاسی هم آسیب خواهد خورد.

◀ پزشکیان همزمان با پیگیری رفع فیلترینگ در حال فعالیت درباره رفع تحریم‌ها هم هست و اولین نشست مشترک ایران و اروپا هم در این زمینه برگزار شده است. آیا مخالفان رفع فیلترینگ با مذاکرات هم مخالفت می‌کنند؟

نه. مسائل سیاست خارجی را نمی‌توان مانند مسائل داخلی در درون نظام سیاسی ایران تحلیل کرد. به دلیل اینکه سیاست کلی کشور در حوزه سیاست خارجی مستقیماً با موافقت رهبر معظم انقلاب انجام می‌شود. به همین علت اگر هم سر و صدایی در این زمینه در طیف مخالف آقای پزشکیان بلند شود، به نظر نه تنها تهدید نیست بلکه فرصت است، چرا که کشورهایی که هم‌اکنون در حال مذاکره با آنها هستیم، باید آگاه باشند که در درون نظام سیاسی ایران مخالفان مذاکره هم فعال هستند و این ممکن است حتی دست رئیس‌جمهور را در مذاکرات دست برتر نشان دهد. از این رو نگاه مخالفان را رفع فیلترینگ با نگاه مخالفان در مذاکرات با یکدیگر تفاوت دارد. به همین علت است که من فکر می‌کنم که در نظام سیاسی ایران اجماع نظر برای مذاکره با اروپا و برای رفع تحریم‌ها ایجاد شده است.

در میان مسئولین ارشد کشور کسی مخالف مذاکره نیست، اما در طرف مقابل چیزی روشن نیست و اگر رفتار آنها ادامه رفتار گذشته باشد به طور طبیعی نمی‌توان به نتیجه مذاکرات امیدوار بود

◀ این اجماع به رفع تحریم می‌انجامد؟

در ایران اجماع وجود دارد اما رفع تحریم‌ها تنها در اختیار ایران نیست. واقعیت آن است که بخشی از این بازل در طرف مقابل قرار دارد و اگر قرار باشد طرف مقابل ما مانند ترامپ در دوره اول ریاست جمهوری اش رفتار کند؛ به طور طبیعی مذاکرات شکست خواهد خورد. من فکر می‌کنم موفقیت و عدم موفقیت مذاکرات به صداقت و رفتار درست کشورهای اروپایی و آمریکایی بستگی دارد. هیچ‌کسی در میان مسئولین ارشد کشور مخالف مذاکره نیست اما در طرف مقابل چیزی روشن نیست و اگر رفتار آنها ادامه رفتار گذشته باشد به طور طبیعی نمی‌توان به نتیجه مذاکرات امیدوار بود.

◀ به مسائل داخلی برگردیم، برخی افراد همچون آقای ظریف که نقش ویژه‌ای در پیروزی پزشکیان در انتخابات داشتند، مورد حمله شدید از سوی مخالفان قرار گرفته و پزشکیان به خاطر ظریف زیر فشار است. چرا رئیس‌جمهور در این حد پای ظریف ایستاده؟

من تصور می‌کنم آقای ظریف و امثال آقای ظریف تنها یک فرد نیستند بلکه یک اندیشه و یک طرف موفق در حوزه سیاست خارجی و حتی سیاست داخلی هستند. آقای پزشکیان به این علت در استفاده از آقای ظریف یافشاری می‌کند که نگرش آقای ظریف نگرش غالب جامعه است و گرنه آقای ظریف حتی بیرون از دولت هم می‌توانند به آقای پزشکیان مشورت داده و کمک کنند و به ایشان مشورت باشد که درون دولت هم سهم داشته باشد اما جریان مخالف دولت وفاق ملی را برای خود می‌خواهد. در جهت تأمین منافع خود می‌داند نه منافع و خواست مردم.

آرمان ملی

سیاست

دره‌یین

آیا اردوغان برنده جنگ احتمالی است؟

پس از اینکه سال‌ها جنگ در سایه ایران و اسرائیل در ماه آوریل به رویارویی مستقیم بین دو طرف تبدیل شد، همه همسایگان ایران تلاش کرده‌اند بفهمند قوانین نظامی اسرائیل علیه ایران در ۲۶ اکتبر اعلام کرد؛ بهترین داشتن مرز ۵۰۰ کیلومتری و روابط پیچیده با ایران - که شاید بهتر است به عنوان یک رابطه رقابتی توصیف شود- در مورد احتمال وقوع یک جنگ تمام‌عیار بین ایران و اسرائیل که پای ایالات متحده را به میان می‌کشد، احساس خطر شدید می‌کند.

◀ تمایل به حفظ فاصله

پیام رهبران ترکیه نشان دهنده تمایل آنکارا برای حفظ فاصله امین از خصومت‌هاست. رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه در واکنش به حملات حزب کارگران کردستان (پ‌ک‌ک) در عراق و سوریه را به آرزو‌ها را برای همسایه‌مان ایران و دولت ایران که دیشب هدف تجاوزات اسرائیل قرار گرفتند، می‌کنم. اردوغان همچنین از دولت‌های غربی که از حمله به ایران حمایت کردند انتقاد کرد و تل‌آویو را به «تلاش برای برافروختن درگیری منطقه‌ای» متهم کرد. رئیس‌جمهور ترکیه همچنین هشدار داد که ایران نباید در «تله‌ای که اسرائیل و حامیانش پهن کرده‌اند» بیفتد. در صورت وقوع یک جنگ همه جانبه بین دو طرف، ترکیه که با ایران، عراق و سوریه مرز مشترک دارد، ممکن است با یکسری بلایای اقتصادی و امنیتی روبه‌رو شود.

◀ نگرانی‌های امنیتی

نگرانی اصلی در ترکیه این است که یک جنگ تمام عیار ایران و اسرائیل، عیبات نظامی جاری آنکارا علیه حزب کارگران کردستان (پ‌ک‌ک) در عراق و سوریه را به خطر اندازد. باتو کوشکون، تحلیلگر سیاسی متخصص در امور ترکیه مستقر در لیبی، گفت «آخرین [کمپین] آنکارا در عراق دارای یک بعد اصلی ایران است و ترکیه با بازیگران همسو با ایران در بغداد در تعامل است تا اهداف استراتژیکش علیه پ.ک.ک را دنبال کند. آنکارا نسبت به درگیر شدن فضای ژئوپلیتیک کردستان در جنگ نگران است. افزایش تنش‌ها بین تل‌آویو و تهران «در حالی رخ می‌دهد که آنکارا به دنبال مقابله گسترده با پ‌ک‌ک در عراق و متعاقباً بهره‌برداری از این تنش‌ها است که زمین‌سخت واقعیت می‌خورند. بسیاری از مسئولین دولت سابق هم اعتراف می‌کردند که شرایط کشور چنان نیست و خیلی از وعده‌هایی که داده شده قابل تحقق نیست. در یاد داریم که معاون اول آن دولت اعلام کرد که امکان ساخت یک میلیون مسکن وجود ندارد و حتی وزیر راه همان دولت در این زمینه در زمان رأی اعتماد به این موارد اشاره کرد. دولت کنونی از ابتدا مشکلات را بیان کرد اما راه حل همه این مشکلات دسترسی دولت به منابع مالی بیشتر و فروش نفت و سرمایه‌گذاری خارجی است و همه این مسائل به حل مساله سیاست خارجی گره خورده است. اگر دولت آقای پزشکیان در حل مساله حل سیاست خارجی نتواند موفق باشد تصور می‌شود در انتخابات بعدی موفق نخواهد شد و به این معنای پیروزی جریان رقیب هم نیست و این در عین این است که بخشی از مردم تصور خواهند کرد که در درون ساختار نظام سیاسی کنونی نمی‌توانند مطالبات خود را پیگیری کنند و مجدداً ناامیدی به کشور بازخواهد گشت و بازگشت ناامیدی مطلوب هیچ جریان و گروهی در درون ساختار سیاسی کنونی نیست. از این روست که همه باید به دولت کنونی کمک کنیم تا بتواند به موفقیت‌هایی در زمینه‌های مختلف ازجمله رفع فیلترینگ و برداشتن تحریم‌ها دست یابد. بار دیگر اعلام می‌کنم موفقیت این دولت در معنای موفقیت نظام سیاسی ایران است و شکست این دولت در تحقق وعده‌هایش در معنای ناامید شدن بسیاری از مردم است. در شرایط کنونی که احتمال افزایش فشارهای خارجی وجود دارد، ناامید شدن مردم از این دولت به نفع هیچ‌کس نیست.

◀ به نظر می‌رسد پزشکیان در برخی از انتصاباتش چنان رفتار کرده که مطلوب برخی از اصلاح‌طلبان نبوده و صدای برخی از جمله جوانان خنود درآمده است. تا چه اندازه این اعتراضات منطقی است؟

بخشی از جریان اصلاح طلب توقعات نادرست از رئیس‌جمهور دارند و بخشی از جریان اصولگرا نیز انتظارات نادرست‌تری دارند. در تمام دوران انقلاب تا زمان دولت آقای احمدی‌نژاد همه جریان‌ات سیاسی در اداره کشور با هم سهیم بودند. در دولت آقای خاتمی آقای مظفر و آقای شریعتمداری که رئیس ستاد مقابل بودند وزیر شدند. همه جریان‌ات در اداره کشور سهیم بودند. آقای احمدی‌نژاد بدعتی را در کشور پایه گذاشت و آن بدعت خانه‌نشین کردن همه مدیران با تجربه بود. این نگاه در برخی از اصلاح‌طلبان وجود دارد و فکر می‌کنند همه انتصابات باید از بین آنها و برای آنها ایده‌آل باشد. فکر می‌کنند چون پیروز انتخابات شده‌اند همه پست‌ها را باید در دست بگیرند. مگر تفاوت آرای جلیلی و پزشکیان چقدر بوده؟ البته جریان رقیب هم از وفاق ملی که رئیس‌جمهور اعلام کرده در حال استفاده نادرست است و وفاق ملی را تنها برای انتصاب مدیران نزدیک به خود می‌پسندد. این در حالی است که چون رئیس‌جمهور شعار وفاق ملی داده و به آن عمل کرده، جریان رقیب هم باید پای شعار رئیس‌جمهور بیاید. مثلاً جریان مخالف دولت در ارتباط با احکام برخی روزنامه‌نگاران باید با رئیس‌جمهور همراه باشد. در این صورت باید انتظار داشته باشد که درون دولت هم سهم داشته باشد اما جریان مخالف دولت وفاق ملی را برای خود می‌خواهد. در جهت تأمین منافع خود می‌داند نه منافع و خواست مردم.

۷